

Oponentský posudek na disertační práci

Autor práce: **Pavel Paluchník**
Název práce: **Pareneze v listu Židům: záměr, funkce a teologické zakotvení parenetických pasáží**
Autor posudku: **doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L.**

Předložená disertační práce z oboru Nového zákona se zabývá významným a dnes – jak autor sám podotýká – hojně studovaným Listem Židům, a to jeho velmi výrazným aspektem, totiž parenetickým zaměřením. Autor si vytýčil úkol studovat parenetické pasáže spisu komplexně, což je už předem třeba pochválit.

Disertace má značný rozsah, obsahuje 330 stran tištěného textu, 3 strany seznamu zkratek a 17 stran bibliografie.

Plán práce a její struktura jasně vyjadřuje metodu práce. Je třeba vyzdvihnout jasnost vytýčených otázek na začátku a v závěru přehledné zhodnocení, jak se je podařilo vyřešit, s následným vytýčením dalších možných badatelských témat a postupů na tomto poli. Práci neschází dobrý přehled dějin bádání Listu Židům s cennou kapitolkou o českých pracích. Paluchník tu prokazuje, že se velmi dobře orientuje ve staré i soudobé literatuře k tématu.

Protože pareneze reaguje na život adresátů daného spisu, je účelné a téměř nutné zabývat se otázkami autora a adresátů a jejich společenského, kulturního a náboženského světa. Tyto pasáže (první části 2. kapitoly) doktorand zpracovává úměrně svému tématu. Velmi oceňuji pozornost věnovanou rétorickému aspektu Epištoly, bez něhož je téměř nemožné správně uchopit její poselství. Následně Paluchník uvádí diskusi o základních teologických otázkách, které z textu Listu Židům vyplývají. Tato zdánlivě úvodní pasáž čítá 150 stran, což není přehnané, protože na veškerý v nich zpracovaný materiál autor dále souvisle navazuje v exegetické části.

Třetí kapitola o rozsahu rovněž asi 150 stran obsahuje soustavný exegetický výklad zjištěných parenetických pasáží Listu Židům. Je třeba vyzdvihnout přehlednost výkladu; čtenář se v textu může dobře orientovat. Exegeze obsahuje všechny základní kroky, tj. vnitřní strukturu textu, jeho vnitřní kohezi, návaznost na kontext, komentáře jazykového, historického a teologického druhu a zvláštní zřetel k rétorickým prvkům textu.

Všechna studovaná hlediska pak Paluchník přehledně zpracoval v závěrečné čtvrté kapitole, ve které velmi hodnotím samostatnost jeho uvažování, schopnost syntézy a přehlednost a srozumitelnost, s jakou výsledky své práce tlumočí čtenářům.

Paluchník pracuje se stálým zřetelem k řeckému textu, který výborně ovládá. To je třeba zvláště ocenit proto, že jazyk Listu Židům v rámci novozákonních spisů patří k vyššímu stylu. Příležitostně vede doktorand diskusi s některými současnými českými překlady. Vedle samostatné práce s textem konzultuje široký výběr komentářů, monografií a článků převážně z anglofonní oblasti, ale cituje též autory píšící v němčině a výjimečně ve francouzštině. Je třeba ocenit, že hojně přihlíží také k původním českým pracím.

Styl práce je srozumitelný a čtivý a současně odborně věcný. Jen zcela výjimečně se setkáme s neobratnostmi, jako např. na s. 41 (3. řádek) výraz „pointovány“, který by asi bylo

vhodné nahradit českým slovem, nebo tu a tam užívaná vazba „následovaný něčím“, což je zřejmý anglicismus („followed by“). Autor cituje bibliografické odkazy podle úzu, který je v celé práci jednotný. Vzhledem k velkému rozsahu práce je výskyt tzv. „překlepů“ velmi malý. Pro případné korektury uvádím ty, které jsem zjistil (bez nároku na úplnost): s. 42, poslední odstavec, 1. ř.: „pareneze“ opravit na „parenezi“; s. 84, 1. odst. 5. ř.: „Obrazu“ nahradit „Obrazem“; s. 110, poslední odstavec, 1. ř.: „nahrávala k tomu“ opravit na „nahrávala tomu“; s. 111, předposled. odstavec, 1. ř.: „uvažovat situaci“ opravit na „uvažovat o situaci“; s. 164, odst. 3.2., 2. ř.: „přávážně“ opravit na „převážně“; následující řádek: „týkající“ opravit na „týkající se“; s. 168, 2. odst., 1. ř.: „jako ho vyznávat“ opravit na „jak ho vyznávat“; s. 169, 2. odst., 2 ř.: *synkrisis* – na jiných místech své práce autor obvykle používá latinizovanou formu *syncrisis*; s. 175, 2. odst., 5. ř.: „na naši reakci“ opravit na „na naši reakci“; s. 180, 2. odst., 2. ř.: „pro adresaty“ opravit na „pro adresáty“; s. 208, nadpis odst. 3.4.5.: „Jste dobré cestě“ opravit na „Jste na dobré cestě“; s. 214, 3. odst., 5. ř.: „emafatického“ opravit na „emfatického“; s. 218, 1. odst., 5. ř.: slovo „skze“ je tu navíc; s. 221, nadpis za 2. odstavcem: „přistupu“ opravit na „přístupu“; s. 264, 2. odst., 2.–3. ř.: „Pisatel takto utváří ve čtenářích jistotu své vlastní identity...“ – asi má být správně: „Pisatel takto utváří ve čtenářích jistotu **jejich** vlastní identity...“ – předpokládám, že se jedná o identitu čtenářů, a ne pisatele; s. 280, 1. ř.: „sykretisticko-“, opravit na „synkretisticko-“; s. 286, 1. odst., 5. ř.: nemá neúplná věta „Mimo tábor,... měli být kamenováni“ být navázána na větu předchozí?; s. 287, 2. odst., 9. ř.: „jí už zažili“ opravit na „ji už zažili“; s. 312, rámeček Vysvětlivky, 6. ř.: „*a fortiore*“ opravit na „*a fortiori*“.

Co se týká vlastního obsahu práce, rád bych upozornil na některé momenty, které jsou spíš k diskusi, než že by byly chybné:

- Co má autor na mysli, když na s. 26 mluví o „velmi kritizovaném dokumentu 2. vatikánského koncilu *Nostra aetate*? V katolickém prostředí jsem zvyklý slyšet o něm pochvalná slova, i když já osobně s nimi také ne vždy zcela souzním.
- Na s. 61, 4. ř. zdola: v jaké smyslu chápe autor tvrzení, že První list Petrův „se rovněž řadí do *corpus Paulinum*“?
- Je otázkou, proč Paluchník více nezohledňuje, že v Žd 2,17 autor uvádí dvě charakteristicky Krista-velekněže: *eleémón kai pistos*. Ve svém pojednání si doktorand všimá více méně jen první charakteristiky. A přitom vztah 2,17 s 3,1–6 na základě klíčového výrazu *pistos* je významný. Stranou ponechávám diskusi o tom, jak a kde se uplatní význam řec. *pistos* ve smyslu „věrný“ nebo „hodný víry“.
- Zajímavé je Paluchníkovu zjištění, že pareneze vždy využívají myšlenek předchozí expozice a současně připravují půdu pro následné expozice (s. 311). Možná by stálo ještě za rozlišení, že některé pareneze mají víc funkci disponující k pozornějšímu poslouchání a držení se hlásaného slova (především ty v první polovině listu, zejména 2,1–4 a 5,11–6,20, ale i dlouhá pareneze v 3,7 – 4,13(14)) zatímco jiné víc akcentují praxi víry, naděje a lásky (takto např. Vanhoye).
- Poněkud zavádějící je podle mého soudu v tabulce na s. 315, v druhém segmentu úplně vpravo, formulování sémantického okruhu pareneze na základě Žd 10,19–22. Řecký text Žd 10,19–21 je totiž formulován jako konstatování toho co „máme“ (particip. *echontes*), což lze považovat za shrnutí darů v Kristu, z kterých se teprve v 10,22–25 vyvozují parenetické výzvy k víře, naději a lásce.
- Nebylo by vhodnější dílčí nadpis „Přicházíte před horu Sión...“ (s. 254) formulovat, aby více odpovídal pf. *proselélythate* („přistoupili jste“ nebo „stojíte“, ČEP)?
- Nepřesnou formulací je informace o synodě v Kartágu, „kde se na list Židům odkazuje jako na jednu ze třinácti Pavlových epištol“ (s. 23, 5. ř. zdola). Kánon 24 citovaného synodu doslova říká: „Pavlovy epištoly – třináct; od téhož [autora] Židům.“

Paluchníkovu práci jsem si přečetl s velkým potěšením. Oceňuji její akrybii, promyšlenost, autorovo kritické uvažování a v neposlední řadě jeho hluboké zaujetí Božím slovem. Je potěšující, že česká biblistika touto disertací, která si zaslouží, aby byla publikována, bude významně obohacena o další kvalitní studii k Listu Židům.

Vřele tuto práci doporučuji k obhajobě.

doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L.
Katolická teologická fakulta UK
Praha

V Praze dne 24. září 2021